2022. március 10., csütörtök

P9_TA(2022)0080

A kulturális örökség lerombolása Hegyi-Karabahban

Az Európai Parlament 2022. március 10-i állásfoglalása a kulturális örökség lerombolásáról Hegyi-Karabahban (2022/2582(RSP))

(2022/C 347/18)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Örményországról és Azerbajdzsánról szóló korábbi állásfoglalásaira,

— tekintettel az azerbajdzsáni kulturális örökségről szóló, 2006. február 16-i állásfoglalására ([1]),

— tekintettel „A közös kül- és biztonságpolitika végrehajtása – 2021. évi éves jelentés” című, 2022. február 17-i állásfoglalására ([2]),

— tekintettel a Dél-Kaukázussal fenntartott kapcsolatokért felelős küldöttség elnökének, az Európai Parlament Örményországgal foglalkozó állandó előadójának és az Európai Parlament Azerbajdzsánnal foglalkozó állandó előadójának a Nemzetközi Bíróság Örményország és Azerbajdzsán közötti ügyekben hozott, 2021. december 7-i végzéseiről szóló, 2021. december 9-i közös nyilatkozatára,

— tekintettel az Európai Tanács Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottságának (ECRI) jelentéseire,

— tekintettel a Bizottságnak és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének „A keleti partnerségre vonatkozó szakpolitika 2020 után – A reziliencia erősítése – a mindenki számára előnyös keleti partnerség” című, 2020. március 18-i közös közleményére (JOIN(2020)0007),

— tekintettel a keleti partnerség országaira vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási tervre,

— tekintettel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) minszki csoportja társelnökeinek 2021. november 11-i nyilatkozatára, amelyben ismételten hangsúlyozzák a történelmi és kulturális helyszínek védelmének fontosságát a régióban,

— tekintettel a Nemzetközi Bíróság 2021. december 7-i végzéseire,

— tekintettel a kulturális örökség konfliktusokban és válságokban való uniós megközelítéséről szóló, 2021. június 21-i tanácsi következtetésekre,

— tekintettel a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, 1972. november 16-i UNESCO-egyezményre,

— tekintettel az UNESCO-nak a kulturális örökség szándékos pusztításáról szóló, 2003. október 17-i nyilatkozatára,

— tekintettel a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (1966. december 16.),

— tekintettel az Európai Kulturális Egyezményre, a régészeti örökség védelméről szóló felülvizsgált európai egyezményre, valamint a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményre, amelyeknek Örményország és Azerbajdzsán részes felei,

— tekintettel a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelméről szóló 1954. évi hágai egyezményre, amelynek Örményország és Azerbajdzsán részes fele, valamint annak a megszállt területekre vonatkozó jegyzőkönyvére, valamint a kulturális javak fokozott védelméről szóló második jegyzőkönyvre, amely tiltja „a kulturális javak olyan megváltoztatását vagy használatának megváltoztatását, amelynek célja kulturális, történelmi vagy tudományos bizonyítékok eltitkolása vagy megsemmisítése”,

([1]) HL C 290. E, 2006.11.29., 421. o.
([2]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0039.

— tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, amelyet 1948. december 10-én fogadtak el,

— tekintettel a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló, 1965. december 21-i nemzetközi egyezményre,

— tekintettel eljárási szabályzata 144. cikkének (5) bekezdésére és 132. cikkének (4) bekezdésére,

A. mivel a kulturális, vallási vagy nemzeti örökség részét képező műemlékek vagy tárgyak elpusztítása vagy megszentségtelenítése sérti az Európai Unió elveit;

B. mivel a 2020. november 9-i tűzszünet után 1 456, főként örmény műemlék került Azerbajdzsán ellenőrzése alá; mivel Azerbajdzsán jelentős mértékű, szándékos kárt okozott az örmény kulturális örökségben a 2020-as háború során, különösen a Gazanchi templom, a Shushában/Shushiban található Szent Megváltó/Ghazanchetsots Katedrális elleni tüzérségi támadás, valamint más templomok és temetők – mint például Zoravor Surb Astvatsatsin templom Mekhakavan városa mellett, és a Yeghishe templom a Hegyi-Karabahban található Mataghis faluban – elpusztítása, funkciójának megváltoztatása vagy károsítása során; mivel a Tsakuriban található, 12. századi örmény templomban tett látogatása során Alijev elnök ígéretet tett a templom örmény feliratainak eltávolítására;

C. mivel – ahogyan azt az UNESCO a kulturális örökség szándékos pusztításáról szóló, 2033. évi nyilatkozata említi – a kulturális örökség a közösségek, csoportok és egyének kulturális identitásának, valamint a társadalmi kohéziónak fontos alkotóeleme, ezért annak szándékos elpusztítása káros következményekkel járhat az emberi méltóságra és az emberi jogokra nézve;

D. mivel a kulturális örökség részét képező helyszínek, műtárgyak és tárgyak elpusztítása hozzájárul az ellenségeskedések, a kölcsönös gyűlölet és a faji előítéletek fokozódásához a társadalmak között és azokon belül;

E. mivel a kisebbségek tiszteletben tartása, beleértve kulturális örökségük védelmét is, az európai szomszédságpolitika részét képezi; mivel az európai szomszédságpolitika célja, hogy közös értékek alapján partnerséget hozzon létre Örményországgal és Azerbajdzsánnal;

F. mivel Hegyi-Karabahban és környékén a legutóbbi fegyveres konfliktus véget ért a Hegyi-Karabahban és környékén Örményország, Azerbajdzsán és Oroszország között 2020. november 9-én aláírt és 2020. november 10-én hatályba lépett teljes tűzszünetről szóló megállapodást követően;

G. mivel Hegyi-Karabahban számos templom, mecset, kőkereszt és temető található;

H. mivel 2021. december 7-én a Nemzetközi Bíróság végzésében jelezte, hogy Azerbajdzsánnak „minden szükséges intézkedést meg kell hoznia az örmény kulturális örökség – így többek között, de nem kizárólag templomok és más imahelyek, emlékművek, temetők és műtárgyak – megszentségtelenítése és az azok ellen irányuló vandalizmus megelőzése és az ilyen cselekmények elkövetőinek megbüntetése érdekében”; mivel a Nemzetközi Bíróság felszólította Örményországot és Azerbajdzsánt, hogy „hozzanak meg minden szükséges intézkedést a faji gyűlöletre való uszításnak és annak terjesztésének megelőzése érdekében”; mivel a Nemzetközi Bíróság felszólította Azerbajdzsánt, hogy „védje meg az erőszaktól és testi sérüléstől a 2020-as konfliktussal kapcsolatban elfogott, továbbra is fogva tartott személyeket”; mivel a Nemzetközi Bíróság végzéseiben jelezte, hogy „mindkét félnek tartózkodnia kell minden olyan cselekménytől, amely súlyosbíthatja vagy kiterjesztheti a Bíróság előtti jogvitát, vagy megnehezítheti annak megoldását”;

I. mivel az UNESCO ismételten kiemelte az országok azon kötelezettségét, hogy a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelméről szóló 1954. évi hágai egyezménnyel összhangban megvédjék a kulturális örökséget, és a régió örökségének hatékony védelme felé tett első lépésként független szakértői misszió végrehajtását javasolta a jelentős kulturális javak előzetes leltárának elkészítése érdekében;

J. mivel a kulturális örökség védelme kulcsszerepet játszik a tartós béke előmozdításában a tolerancia, a kultúrák és vallások közötti párbeszéd és a kölcsönös megértés, valamint a demokrácia és a fenntartható fejlődés előmozdítása révén;

K. mivel a kulturális javak kiemelkedő kulturális, művészi, történeti és tudományos jelentőséggel bírnak, és azokat meg kell óvni a jogtalan eltulajdonítástól, állapotromlástól és pusztítástól; mivel az örmény templomok és kolostorok a világ legrégebbi keresztény örökségének és az emberiség közös örökségének részét képezik;

2022. március 10., csütörtök

L. mivel a Nemzetközi Bíróság előtt folyamatban lévő ügyben súlyos állítások hangzottak el az azerbajdzsáni hatóságoknak a hegyi-karabahi temetők, templomok és történelmi emlékművek elpusztításában való részvételével kapcsolatban;

M. mivel a hosszan tartó konfliktus katasztrofális hatással volt Hegyi-Karabah és a régió kulturális örökségére; mivel az elmúlt 30 évben Azerbajdzsán a vallási és kulturális örökség visszafordíthatatlan pusztítását vitte végbe, különösen Nahicseván Autonóm Köztársaságban, ahol 89 örmény templomot, 20 000 sírt és több mint 5 000 fejfát semmisítettek meg; mivel ez az Örményország által Azerbajdzsánnak visszaszolgáltatott, korábbi konfliktusövezetekben is előfordult, különös tekintettel Aghdam és Fuzuli szinte teljes elpusztítására és kifosztására;

N. mivel az első hegyi-karabahi háború az azerbajdzsáni kulturális örökség megrongálásához vagy elpusztításához vezetett, beleértve az azerbajdzsáni belső menekültek által hátrahagyott kulturális és vallási helyszíneket is; mivel ezeket a létesítményeket megsemmisítették, vagy részben megsemmisítették, elhanyagolták vagy építőanyagnak széthordták;

O. mivel a hegyi-karabahi régióban található örmény kulturális örökség nyomainak felszámolását nemcsak annak károsításával és pusztításával érik el, hanem a történelem meghamisításával és annak úgynevezett kaukázusi albánként való bemutatására irányuló kísérletekkel is; mivel 2022. február 3-án Azerbajdzsán kulturális minisztere, Anar Karimov bejelentette egy olyan munkacsoport létrehozását, amelynek feladata „az örmények által az albán vallási templomokra írt fiktív nyomok” eltávolítása;

1. határozottan elítéli Azerbajdzsán azon politikáját, hogy Hegyi-Karabahban és környékén folyamatosan próbálja felszámolni és tagadni az örmény kulturális örökséget, megsértve ezzel a nemzetközi jogot és a Nemzetközi Bíróság közelmúltbeli határozatát;

2. elismeri, hogy az örmény kulturális örökség felszámolása az örményfóbia szisztematikus, állami szintű politikájának, az azerbajdzsáni hatóságok által támogatott történelmi revíziónak és az örményekkel szembeni gyűlöletnek a részét képezi, ez magában foglalja a dehumanizálást, az erőszak dicsőítését és az Örmény Köztársasággal szembeni területi követeléseket, amelyek veszélyeztetik a Dél-Kaukázus békéjét és biztonságát;

3. hangsúlyozza, hogy a kulturális örökség egyetemes dimenzióval rendelkezik mint a népek identitásától elválaszthatatlan történelmi tanúság, amelyet a nemzetközi közösségnek meg kell védenie és meg kell őriznie a jövő generációi számára; hangsúlyozza a régió gazdag kulturális örökségének fontosságát; sürget minden államot, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket az ellenőrzésük alatt álló területen található szellemi kulturális örökségi helyszínek védelmének biztosítása érdekében; sajnálja, hogy a hegyi-karabahi régióban zajló konfliktusok a közös kulturális örökség tönkretételéhez, elpusztításához és kifosztásához vezettek, ami további bizalmatlanságot és zavargásokat táplál;

4. emlékeztet arra, hogy a történelmi revízió, valamint a kulturális és vallási örökség lerombolása és elpusztítása ellentétes a Nemzetközi Bíróság 2021. december 7-i határozatával, valamint a Parlament 2021. május 20-i állásfoglalásával ([3]);

5. a Nemzetközi Bíróság Ügyészi Hivatalához hasonlóan elismeri, hogy a kulturális örökség a népek kultúrájának és identitásának egyedülálló és fontos bizonyítéka, és hogy mind a tárgyi, mind a szellemi kulturális örökség leromlása és pusztulása veszteséget jelent az érintett közösségeknek, valamint a nemzetközi közösség egészének;

6. üdvözli, hogy az UNESCO központi szerepet játszik a kulturális örökség védelmében és a kultúra előmozdításában, amely az emberek egymáshoz közelítésének és a párbeszéd előmozdításának eszköze;

7. üdvözli az UNESCO arra irányuló javaslatát, hogy független szakértői missziót küld, és kéri, hogy azt haladéktalanul indítsák el; hangsúlyozza, hogy Azerbajdzsánnak akadálytalan hozzáférést kell biztosítania valamennyi kulturális örökségi helyszínhez annak érdekében, hogy a misszió a helyszínen leltárt állíthasson össze, és láthassa, mi történt a helyszínekkel;

([3]) Az Európai Parlament 2021. május 20-i állásfoglalása a hadifoglyokról az Örményország és Azerbajdzsán közötti legutóbbi konfliktus nyomán kialakult helyzetben (HL C 15., 2022.1.12., 156. o.).

8. határozottan kitart amellett, hogy Azerbajdzsánnak lehetővé kell tennie az UNESCO számára, hogy hozzáférjen az ellenőrzése alatt álló területeken található örökségi helyszínekhez, hogy folytatni tudja a felmérést, Azerbajdzsánnak pedig biztosítania kell védelmüket; sürgeti Azerbajdzsánt annak biztosítására, hogy az UNESCO értékelő missziója előtt ne kerüljön sor beavatkozásra az örmény örökségi helyszíneken, és hogy előzetesen konzultáljanak örmény és nemzetközi kulturális örökséggel foglalkozó szakértőkkel, és szorosan vonják be őket az örmény kulturális örökség helyszínein zajló beavatkozásokba; kéri ezen és más lerombolt helyszínek teljes körű helyreállítását, valamint a nemzetközi közösség, különösen az UNESCO nagyobb mértékű bevonását a régióban található világörökségi helyszínek védelmébe;

9. felhívja az EU-t, hogy aktívan vegyen részt a Hegyi-Karabahban található, veszélyeztetett kulturális örökség védelmére irányuló erőfeszítésekben, különösen az UNESCO tényfeltáró missziója megkönnyítő mechanizmusok alkalmazása révén; ösztönöz minden olyan kezdeményezést, többek között magánkezdeményezéseket is, amelyek segítenek megőrizni ezt az örökséget; javasolja, hogy az Európai Unió Műholdközpontját (Satcen) használják műholdas felvételek készítésére a régió veszélyeztetett öröksége külső állapotának meghatározása érdekében;

10. hangsúlyozza, hogy a történelmi és kulturális örökség védelmét az Örményország és Azerbajdzsán közötti konfliktusrendezés és Hegyi-Karabah státuszának végleges meghatározásának tágabb keretében kell megközelíteni; ezzel összefüggésben felszólítja Azerbajdzsánt, hogy mondjon le maximalista céljairól, militarista megközelítéséről és az Örményországgal szembeni területi követeléseiről, és jóhiszeműen kezdjen tárgyalásokat az EBESZ minszki csoportjának égisze alatt Hegyi-Karabah végleges státuszáról;

11. hangsúlyozza, hogy a Nemzetközi Bíróság 2021. december 7-i végzéseiben jelzett intézkedéseket haladéktalanul meg kell hozni; hangsúlyozza, hogy a kulturális örökség elpusztításának és megváltoztatásának minden új esetével haladéktalanul foglalkoznia kell a nemzetközi közösségnek;

12. felszólítja Azerbajdzsánt, hogy maradéktalanul hajtsa végre a Nemzetközi Bíróság ideiglenes határozatát, különösen azáltal, hogy „tartózkodik az örmény nyelv elnyomásától, az örmény kulturális örökség megsemmisítésétől és a történelmi örmény kulturális jelenlét egyéb módon történő felszámolásától, valamint az örmények a kulturális örökségükhöz való hozzáférésének és élvezetének betiltásától", továbbá azáltal, hogy „felújítja vagy visszaállítja az örmény kulturális és vallási épületeket, helyszíneket, műtárgyakat és tárgyakat";

13. megismétli az EU-hoz intézett felhívását, hogy építsen be a régészeti lelőhelyek és történelmi helyszínek védelméről szóló záradékot az EU, valamint Örményország és Azerbajdzsán közötti partnerséget irányító cselekvési tervekbe, mivel mindkét ország részt vesz az európai szomszédságpolitikában;

14. hangsúlyozza, hogy a kisebbségi jogok, köztük a történelmi, vallási és kulturális örökség tiszteletben tartása az európai szomszédságpolitika hatékony végrehajtásának, valamint az Örményország és Azerbajdzsán közötti háború utáni rehabilitációhoz, valódi megbékéléshez és jószomszédi kapcsolatokhoz vezető feltételek megteremtésének alapvető előfeltétele;

15. felhívja Azerbajdzsán és Örményország kormányát, hogy a nemzetközi közösség támogatásával biztosítsák a nemzetközi jog, többek között a kulturális örökség védelmét célzó jog megsértésére vonatkozó valamennyi állítás tényleges kivizsgálását;

16. felhívja az EU-t és a tagállamokat, hogy továbbra is támogassák a kulturális és vallási örökség védelmén dolgozó nemzetközi szervezetek munkáját;

17. felhívja az EU-t és a tagállamokat, hogy továbbra is támogassák a sürgős humanitárius segítségnyújtást;

18. felhívja az EU-t és a tagállamokat, hogy támogassák azokat az örmény és azerbajdzsáni civil társadalmi szervezeteket, amelyek valóban hozzájárulnak a megbékéléshez;

19. felhívja az EU-t, az UNESCO-t, az Európa Tanácsot és az EBESZ-t, hogy közösen ösztönözzék és támogassák a kulturális és vallási örökség megőrzésére irányuló erőfeszítéseket;

20. felhívja a Bizottságot, hogy használjon fel minden rendelkezésre álló eszközt Hegyi-Karabahban a vandalizmus, a kulturális örökség elpusztítása és megváltoztatása megakadályozására;

21. hangsúlyozza, hogy a nemzetközi közösségnek a kulturális örökség megőrzésére irányuló erőfeszítései elengedhetetlenek a régió fenntartható békéje alapjainak lefektetéséhez;

22. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást az Európai Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, a Tanácsnak, a Bizottságnak, Örményország kormányának és elnökének, Azerbajdzsán kormányának és elnökének, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet főtitkárának, az Európa Tanács főtitkárának, az UNESCO főigazgatójának és az ENSZ főtitkárának.